

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

BIS-NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

**Betreft: - voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling
van de regels voor de subsidiëring van wolfwerende maatregelen
- Principiële goedkeuring**

Samenvatting

Dit voorontwerp van besluit voert een subsidie in voor het nemen van wolfwerende maatregelen. Deze subsidie beoogt een tegemoetkoming in de extra kosten die gemaakt worden door veehouders voor het aanpassen van hun omheiningen om wolfaanvallen op vee tegen te gaan. Deze regeling is van belang om veehouders te stimuleren deze bijkomende investering te doen. Dit moet het aantal aanvallen van wolven op vee sterk verminderen. Hierdoor zal deze regeling bijdragen aan het maatschappelijk draagvlak voor de aanwezigheid van wolven als toppredatoren in onze natuur. Door het ontradend effect van wolfwerende omheiningen wordt bovendien vermeden dat wolven zich gaan specialiseren in vee en minder gaan richten op de prooien die van nature aanwezig zijn in onze natuurgebieden, zoals ree en everzwijn.

Voorliggende steunmaatregel werd complementair uitgewerkt met de subsidiëring voor niet-productieve investeringen in het kader van de VLIF-steun die voorzien wordt voor professionele kleinveeouders.

De tegemoetkoming bestaat uit drie delen

1. Een subsidie om bestaande omheiningen aan te passen.
2. Een subsidie om nieuwe omheiningen te plaatsen, als nachtraster of ter hoogte van een natuurlijke barrière.
3. Een subsidie voor het aanvankelijk onderhoud, onder de vorm van een eenmalig forfait.

Een berekening van het aantal hectaren en potentiële aanvragers binnen de huidige risicozone toont dat de opgave groot is. Binnen het wolvengebied is naar schatting een weide-oppervlakte van circa 2.000 ha aanwezig. Er wordt gerekend op een gemiddelde kostprijs voor het wolfwerend maken van de omheining en het aanvankelijke onderhoud van 3.500 tot 4.000 euro/ha. In de beginjaren wordt de sensibilisering sterk gefocust op de kerngebieden van het wolventerritorium. Er wordt gemikt op het wolfwerend maken van circa 200 ha per jaar.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Begin 2018 werden twee zwerfende wolven in Vlaanderen opgetekend. Dit is de eerste zekere aanwezigheid van de soort in 150 jaar. Sindsdien is er een onafgebroken aanwezigheid van wolven in Vlaanderen en is momenteel ook sprake van een eerste wolvenroedel. Kaderend binnen het herstel van het Europese wolvenbestand, is het duidelijk dat de wolf ook in Vlaanderen terug een plaats verovert. De aanwezigheid van wolven vormt ook een risico voor schade, met name onder de vorm van het doden of verwonden van dieren. Dit voorontwerp van besluit voert een subsidie in voor wolfwerende maatregelen ter preventie van schade aan vee.

De wolf is een Europees beschermde soort opgenomen in Bijlage 1, categorie 3 van het Soortenbesluit. Om draagvlak te creëren voor het behoud van de wolf in Vlaanderen, is het opportuun om schadegevallen te voorkomen, zoals voorgesteld in het Vlaams wolvenplan. Het middel om schade te voorkomen is door het plaatsen en onderhouden van een wolfwerende omheining. Middels dit ontwerpbesluit blijven de kosten hiervoor beperkt.

Deze wijziging kadert in SD 2 'Doeltreffend soortenbeleid en -beheer' onder ISE natuur en biodiversiteit uit de beleidsnota omgeving. Daarin wordt vermeld dat er bijzondere aandacht zal worden besteed aan de grote zoogdieren die lange tijd niet meer aanwezig waren in Vlaanderen en stilaan hun weg terugvinden, en dat gepaste beschermingsmaatregelen voor die dieren worden voorzien.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

- De Inspectie van Financiën heeft een gunstig advies verleend op 6 april 2021 over het voormelde ontwerp van besluit.
- Het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingstechnisch advies nr. 2021/104 van 19 maart 2021.
- Dit ontwerp van besluit valt buiten het toepassingsgebied van de reguleringssimpactanalyse aangezien dit regelgeving betreft waar geen vrije beleidsruimte bestaat. Deze uitzonderingsgrond houdt in dat dossiers waar de Vlaamse regelgever geen vrije politieke beleidsruimte meer heeft. Onder 'geen vrije politieke beleidsruimte' wordt verstaan dat de Vlaamse Regering de beleidscontouren al vooraf heeft gevalideerd, bijvoorbeeld in de beleidsnota, wat in casu het geval is.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Dit voorontwerp van besluit voert een subsidie in voor het nemen van wolfwerende maatregelen. De noodzaak bestaat immers om in het leefgebied van de wolf maatregelen te treffen die er voor zorgen dat er minder tot geen schadegevallen van de wolf meer zijn om vervolgens het draagvlak te vergroten. Door het vee voldoende af te schermen, wordt vermeden dat wolven zich zullen specialiseren in en richten op het aanvallen van vee. Het vermijden van schadegevallen draagt bij tot de bescherming, de instandhouding en de ontwikkeling van deze wilde diersoort. Om te oordelen of schadegevallen door een wolvenaanval die alsnog plaatsvindt een probleemsituatie is, werd in

samenspraak met internationale experts en het brede middenveld een protocol probleemwolven uitgewerkt en geïmplementeerd in januari 2020. De bevoegde minister zal dit protocol probleemwolven na 1 jaar evalueren en deze evaluatie ter mededeling voorleggen aan de Vlaamse Regering ten laatste op 31 mei 2022. Daarna volgt een tweejaarlijkse evaluatie.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELN

Artikel 1

Dit artikel geeft enkele definities. De belangrijkste in het kader van dit besluit zijn:

- risicogebied: de gemeenten die zijn aangeduid op de kaart waarop is afgebakend welke zone het hoogste risico heeft op schade door de wolf, opgemaakt en per kwartaal geüpdatet door het INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) ([Meer info](#));
- subsidie wolfwerende maatregelen: een subsidie voor het aanpassen van een bestaande omheining en/of het plaatsen van een nieuwe omheining als nachtraster of ter hoogte van een natuurlijke barrière zodat de omheining volledig wolfbestendig is en dit in combinatie met het aanvankelijk onderhoud.

Artikel 2

Dit artikel bepaalt dat de subsidie verschaft wordt binnen het risicogebied.

Artikel 3

Dit artikel bepaalt wat de voorwaarden zijn om voor de subsidie in aanmerking te komen. De aanvraag komt enkel in aanmerking wanneer het totale subsidiebedrag hoger is dan 500 euro.

De eerste paragraaf bepaalt de voorwaarden voor wat de aanvrager betreft. Zowel een privaatrechtelijke rechtspersoon als een natuurlijke persoon komt in aanmerking. In voorkomend geval dient de aanvrager over de vereiste toelatingen te beschikken om de omheining aan te passen en/of te plaatsen. Aanvragers die in aanmerking komen voor steun in het kader van de niet-productieve investeringen binnen het VLIF, worden naar dit subsidiebesluit verwezen. Dit geldt voor aanvragers met meer dan 50 vrouwelijke dieren van meer dan 6 maanden overeenkomstig het KB van 3 juni 2007 betreffende de identificatie en registratie van schapen, geiten en hertachtigen, die beschikken over een landbouwnummer. Aanvragers die beschikken over een landbouwnummer komen wel in aanmerking voor de subsidie als ze beschikken over minder dan vijftig vrouwelijke dieren als vermeld in, die ouder dan zes maanden zijn conform de 15 decembertelling, vermeld in artikel 22 van het koninklijk besluit van 3 juni 2007 betreffende de identificatie en de registratie van schapen, geiten en hertachtigen of voor de bescherming van een ziek of verzwakt rund of van een paard of pony wanneer die zich bevinden binnen een specifiek aangeduide schutkring.

De tweede paragraaf bepaalt de voorwaarden ten aanzien van de grond/omheining waarop de aanvraag voor de subsidies betrekking heeft. De aanvrager dient eigenaar te zijn van de grond ofwel te beschikken over een zakelijk of persoonlijk recht op de grond dat het voorzien van de wolfwerende maatregelen toestaat ofwel concessiehouder of pachter te zijn van de grond. De aanvrager die geen eigenaar is, is verantwoordelijk voor het bekomen van de nodige instemming van de eigenaar. Verder bepaalt deze paragraaf dat de percelen waarop wolfwerende maatregelen genomen worden, gelegen moeten zijn in het risicogebied en dat in de voorafgaande 5 jaren geen subsidies werden toegekend voor wolfwerende maatregelen op het betreffende (deel van het) perceel/percelen.

De derde paragraaf bepaalt de voorwaarden ten aanzien van het te beschermen vee.

Het dient om één of meerdere van volgende diersoorten te gaan:

- Schaap, moeflon, geit of steenbok
- Alpaca, guanaco of lama

- Damhert, edelhert, sikahert of axisiert.

Aanvullend wordt tevens een omheining gesubsidieerd die bedoeld is voor de bescherming van een ziek of verzwakt rund, en dit voor een maximale lengte van 400 meter.

Tot slot zal ook een omheining gesubsidieerd worden die bedoeld is voor de bescherming van paarden of pony's die zich bevinden binnen een specifiek aangeduide schutkring. De schutkring wordt bepaald door ANB en INBO wanneer er door een wolvenaanval op een paard of pony een potentiële probleemsituatie is ontstaan. De subsidieregeling binnen deze schutkring loopt af 6 maanden na de laatste wolvenaanval op paarden of pony's.

Voor de eventuele toepassing van een nachtraster is per aantal van 50 dieren één raster met een lengte van maximaal 400 meter toegelaten.

De minister kan de voorwaarden verduidelijken overeenkomstig de beleidsprioriteiten en de noodwendigheden.

Artikel 4

Om de subsidies op basis van dit besluit te verkrijgen, verbindt de aanvrager zich tot de naleving van de volgende voorwaarden zoals omschreven in het reglement:

- de omheining moet uitgevoerd worden zodat aan de vereisten zoals omschreven in het reglement voor de subsidie voor wolfwerende maatregelen voldaan is;
- de nodige werken om de omheining in een goede wolfwerende staat te houden, worden uitgevoerd;
- de omheining wordt gedurende minstens een periode van 5 jaar na uitbetaling, in stand gehouden;

Artikel 5

In dit artikel wordt het subsidieniveau bepaald evenals de materialen die voor subsidiëring in aanmerking komen.

Paragraaf 1 onderscheid drie delen binnen de subsidie:

- maximaal 90% van de kosten van de materialen die nodig zijn om een bestaande omheining aan te passen tot een wolfwerende omheining.
- maximaal 90% van de kosten van de materialen die nodig zijn om een nieuwe wolfwerende omheining te plaatsen, ingeval de nieuwe omheining dient om een natuurlijke barrière te vervangen waar deze barrière de bestaande omheining onderbreekt, of ingeval de nieuwe omheining een nachtraster is dat zich binnen een groter begrazingsblok bevindt.
- een eenmalig forfait van 4,5 euro per lopende meter wolfwerende omheining, als tegemoetkoming voor het aanvankelijke onderhoud van 3 jaren.

Paragraaf 2 bepaalt dat de volgende materialen in aanmerking komen voor de te beschermen dieren uit art. 3 vierde lid, 1°:

- 1° stroomdraad (of -lint) en toebehoren;
- 2° schrikdraadapparaat en toebehoren;
- 3° poortonderdelen voor de schrikdraad;
- 4° rasters en palen, meer bepaald schrikdraadpalen, rasters in metaal en flexinetten;
- 5° niet-elektrische ondergravingsbescherming;
- 6° stroomvoerend grondraster;
- 7° overige kosten: spanningtester en waarschuwbordjes.

Voor het deel van de subsidie, vermeld onder §1 eerste lid, komen onder 4° uitsluitend rasters en palen in aanmerking die dienen om een bestaande omheining aan te passen tot een wolfwerende omheining. Voor het deel van de subsidie, vermeld onder §1 tweede lid, komen onder 4° ook rasters en palen in aanmerking voor de uitbouw van een nieuwe omheining.

Paragraaf 3 verduidelijkt de bedoelde materialen voor de bescherming van een ziek of verzwakt rund. Het deel van de subsidie, vermeld onder paragraaf 1 eerste lid, is beperkt tot aanpassingen aan 400 m bestaande omheining. De subsidie met betrekking tot de aanleg van een nachtraster, is beperkt tot 400 m wolfwerend flexinet met inbegrip van stroomvoorzieningen.

Paragraaf 4 bepaalt dat alle kosten worden getoetst aan marktconforme prijzen. Voor de kosten, exclusief de forfaitair bedoelde onderhoudskosten, wordt een maximumsubsidie verschaft van 4,8 euro per lopende meter. Kosten voor plaatsing komen niet in aanmerking voor betoelaging.

Artikel 6

De aanvraag van een subsidie dient te gebeuren door het indienen van een volledig ingevuld aanvraagformulier dat op de website van Natuur en Bos ter beschikking wordt gesteld. Hieraan worden foto's en facturen toegevoegd. De foto's geven een duidelijke situatieschets van de terreincondities en dimensies van de betreffende percelen, de bestaande omheiningen en de eventuele perceelsgrenzen waar gebruik werd gemaakt van natuurlijke barrières.

Het ingevulde en ondertekende formulier inclusief bijlagen dient uiterlijk zes maanden na aankoop per mail bezorgd te worden op volgend adres: subsidies.anb@vlaanderen.be

Artikel 7

Paragraaf 1 bepaalt dat het agentschap de ingediende aanvragen bij ontvangst controleert op volledigheid. Als het agentschap vaststelt dat de aanvraag niet alle vereiste elementen bevat, brengt het de aanvrager binnen een termijn van dertig dagen, die ingaat op de dag na de ontvangst van de subsidieaanvraag, op de hoogte van de ontbrekende elementen via mail. Als de aanvrager het dossier niet binnen een termijn van veertien dagen, die ingaat op de dag van verzending van de mail van het agentschap waarin de ontbrekende elementen worden aangegeven, aanvult, wordt de subsidieaanvraag onontvankelijk verklaard. Het agentschap deelt die beslissing per mail mee aan de aanvrager. Als het agentschap vaststelt dat de aanvraag onontvankelijk is, wordt de aanvrager hiervan binnen de dertig dagen van op de hoogte gebracht.

Overeenkomstig par. 2 wordt de ontvankelijkheid van de aanvraag op basis van de volgende criteria beoordeeld:

- 1°de ligging van de grond;
- 2°de aangevraagde materialen;
- 3°de voorgestelde aanpassing.
- 4° de te beschermen dieren

Conform paragraaf 3 beoordeelt het agentschap op basis van het ontvankelijke dossier of de aanvrager aan de voorwaarden, vermeld in artikel 3, voldoet om de subsidie te verkrijgen. Het agentschap bezorgt de ontvankelijke subsidieaanvraag en brengt daarover binnen een termijn van dertig dagen vanaf de datum van de ontvangst van de volledige en ontvankelijke aanvraag of vanaf de datum van de ontvangst van de aanvullingen, advies aan de minister. Volgens par 4 beslist de minister uiterlijk dertig dagen na de ontvangst van het advies over de toekenning van de subsidies. Het agentschap deelt deze beslissing via mail mee aan de aanvragers.

Artikel 8

De betaling van het subsidiebedrag volgt ten laatste 8 weken na beslissing door de minister. De betaling wordt overgemaakt op het rekeningnummer ingevuld op het aanvraagformulier.

Artikel 9

Met behoud van de toepassing van de bevoegdheden van de Inspectie van Financiën en het Rekenhof is het agentschap belast met het toezicht op de aanwending door de begunstigde van de subsidie die met toepassing van dit besluit wordt toegekend. De gemachtigde personeelsleden van het agentschap en de Vlaamse overheid, alsook de door hen aangestelde personen kunnen hiertoe een controle ter plaatse uitvoeren.

Artikel 10

De subsidies, verkregen op basis van dit besluit, worden volledig teruggevorderd, vermeerderd met de wettelijke interesten, indien de voorwaarden, vermeld in artikel 3 of artikel 4, niet zijn nageleefd. De teruggevorderde bedragen worden in voorkomend geval gestort op een door het agentschap aan te wijzen rekening van het Vlaamse Gewest binnen een maand nadat de aanvrager met een beveiligde zending in gebreke is gesteld. De wettelijke interesten beginnen te lopen vanaf het verstrijken van de betalingstermijn.

Artikel 11

De Vlaamse minister, bevoegd voor de omgeving en de natuur, is belast met de uitvoering van dit besluit.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Een berekening van het aantal hectaren en potentiële aanvragers binnen de huidige risicozone toont dat de opgave groot is. Binnen het wolvengebied zijn naar schatting meer dan 9.200 ooien aanwezig. Op basis van gemiddelde dichtheden per hectare, en rekening houdend met de aanwezigheid van overige kleine herkauwers en kameelachtigen die in aanmerking komen, betekent dit een weideoppervlakte van circa 2.000 ha. De percelen die gelegen zijn binnen het kerngebied waarbinnen de wolven meer dan 95% van hun tijd doorbrengen zijn daarbij het meest prioritair aan te passen. Het betreft 8 gemeenten van de lijst van 27 die in de huidige risicozone gelegen zijn.

Er wordt gerekend op een gemiddelde kostprijs voor het wolfwerend maken van de omheining en het aanvankelijke onderhoud van 3.500 tot 4.000 euro/ha. In de beginjaren wordt de sensibilisering sterk gefocust op de kerngebieden van het wolventerritorium. Er wordt gemikt op het wolfwerend maken van circa 200 ha per jaar. Door deze inspanningen vooral te concentreren binnen de 8 gemeenten waarbinnen de kerngebieden gesitueerd zijn, wordt hierbinnen een maximale preventie beoogd binnen een termijn van 3 jaar. Rekening houdend met een aandeel in de beoogde jaarlijkse oppervlakte die wolfwerend wordt gemaakt van naar schatting 60% amateur-kleinveehouders, bedraagt de geraamde kostprijs per jaar 420.000 tot 480.000 euro. De overige 40% betreft professionele veehouders die via de Niet-Productieve Investerings vanuit het VLIF financiële ondersteuning kunnen krijgen,

Het bedrag is voor 2021 ingeschreven op begrotingsartikel QDX-3QCE2FA-WT en basisallocatie QDX 3QC083 5210.

Het voor de werking van het besluit benodigd budget zal opgevangen worden door prioritering binnen de beschikbare kredieten

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 06 april 2021.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het invoeren van de betoelaging voor wolfwerende maatregelen heeft geen impact op het personeel van de Vlaamse overheid, in casu het agentschap voor Natuur en Bos. Voor de sensibilisering en lokale ondersteuning voor het indienen van dossiers en voor de plaatsing van de omheiningen, wordt verder samengewerkt met het Wolf Fencing Team Belgium.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Dit wijzigingsbesluit heeft geen impact op de lokale en provinciale besturen:

- Er is geen impact op het personeel
- Er is geen weerslag op de werkingsuitgaven
- Er is geen impact op de investeringen en schulden
- Er is geen impact op de ontvangsten.

Conclusie: er is geen weerslag op de lokale en provinciale besturen.

4. VERDER TRAJECT

- Er wordt advies gevraagd van de Mina-Raad en de SALV.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende subsidiëring van wolfwerende maatregelen;
- 2° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies van de Mina-raad en de SALV in te winnen.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR

Bijlagen:

- het principiële goed te keuren ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering;
- het advies van de Inspectie van Financiën;
- het begrotingsakkoord;..
- het reglement.